

Preprečevanje kriminalitete v (lokalni) skupnosti

Janez Pečar*

Qui non obstat, quod obstat potest, facere videtur.
Kdor se ne upira sistemu, komur se lahko, se šteje, kot
da tisto dela sam.

Preprečevanje kriminalitete in nereda je hkrati neformalno nadzorovanje, ki ga opravljajo posamezniki in skupine pa tudi državni organi še pred nastankom škode. Tako ima kriminal tudi v (lokalni) skupnosti in soseski pomembno integrativno vlogo. Ker pa policija ni več edini nadzorstveno-varstveni dejavnik, mora pristajati na različne oblike samovarovanja, tako komercialnega kot prostovoljnega (vigilantizem). Zato je za policijo najbolj primerno, če se za kriminalno preprečevanje v skupnosti povezuje z drugimi »partnerji«, predvsem po »prostorskih« izhodiščih. Kajti prostorske razsežnosti so ključnega pomena tako za nastajanje pojavov kot za njihovo obvladovanje z odkrivanjem in preprečevanjem. Ker pa se preprečevanje kriminalitete opira predvsem na možne žrtve, se s tem v zvezi pojavljajo različne teorije in pogledi na zatiranje kaznivih dejanj in nastajajo nove dileme in nova pričakovanja. Preprečevanje kriminalitete ima vedno omejen domet, čeprav se »situacijska prevencija« kaže kot najbolj uspešna. Zato opravljanje policijskih dejavnosti v skupnosti zahteva dosti organizacijskega in drugega prilaganja, ki koristi predvsem ljudem in ni namenjeno samo povečevanju uspešnosti policije.

Ključne besede: soseska, (lokalna) skupnost, policija, preprečevanje kriminalitete, država, prostor, oškodovanci

UDK: 343.85:316.334.54

Uvod

Po drugi svetovni vojni (v preteklem stoletju), zlasti pa z gibanjem za družbeno obrambo (social defense) Gramatice in Ancela, so nastali močni dvomi v izključno kazenskopravno obravnavanje kriminalitete. Zato so začeli iskati predvsem socialne, zdravstvene, kulturne in druge nepravne možnosti zatiranja in omejevanja najrazličnejših pojavov odklonskosti. S tem oživi misel na preprečevanje. In ne samo to. Družbenopolitične spremembe, nove ureditve sveta, vključno z dolgoletno hladno vojno, bogastvo po eni in revščina po drugi strani in s tem povezanost najrazličnejšega kriminala tako konvencionalnega kot organiziranega in predvsem nadnacionalnega, ob hkratni nemoči katerekoli države in njenih mednarodnih organizacij, da bi se nezakonitostim uspešno upirala, so prinesli tudi zahteve po preprečevanju. Če je bilo preprečevanje zamisel posameznika že v antiki, npr. Platona, Aristotela in drugih in prek Beccarie do bližnje preteklosti, se je lahko uveljavilo samo le zaradi nujnega iskanja novih poti iz stiske, ko država ni mogla več zagotavljati potrebnega porazdeljevanja svojih storitev (vsem enako in pravično). Zato je država morala že v 19. stoletju pristati na zasebno varstvo kot varnostno podjetništvo in dopustiti prenekatero možnosti nekonvencionalnega samovarovanja in to predvsem zaradi poslabšanja stanja, zaradi novih oblik kriminala, ki ne pozna meja, zaradi naraščanja strahu pred njim in ker je zaposlovala čedalje večje število ljudi, ki niso upravičevali vlaganje v boj države zoper kriminaliteto.

Te okoliščine pa hkrati spremlja »vzpon kontrolizmov«, ki na nadzorstveno-varnostnem tržišču privede do novih dilem v

družbenopolitični ureditvi. Država nenadoma ni več edina skrbnica za javni red in mir, ampak čedalje bolj samo ena izmed mnogih, ki na tržišču samo deloma zagotavlja pričakovane storitve, ki pa so vedno bolj drage ob povečanem številu policije in kazenskega pravosodja. In ker tudi posameznik v pluralni družbi postaja vedno bolj osamljen, kolikor ne celo odtujen, je moralo priti do reševanja njegovih stisk s kriminalom tako, da ga začno pritegovati k sodelovanju z dejavniki, ki so pravno-formalno pristojni za to, da ga varujejo, pa ga ne morejo kot bi si želel po njegovih pričakovanjih. **Soseska in lokalna skupnost se pokazeta najbolj primerni medij** (sredstvo ali posrednik), ki povezuje državo (policijo) z njenimi državljani v boju s kriminaliteto. Zato se dilema, kaj mora država storiti za posameznika, spremeniti v vprašanje, kaj posameznik lahko stori za državo (in zase) prek soseske in lokalne skupnosti, še preden nastane kakršnakoli škodljiva posledica z odklonskim vedenjem. Torej tistim vedenjem, ki se dogaja v socialnem ali fizičnem okolju katerekoli posameznika tako v urbanih kot ruralnih skupnostih. S tem v zvezi pa ni tako malo ugank, kaj sploh je (lokalna) skupnost s soseskami, koliko njihova različnost deluje na sposobnost pričakovanega omejevanja kriminala in nereda, kolikšna velikost in kakšni ljudje so zato najprimernejši, s kom naj se povezujejo za kriminalno-preprečevalne namene tudi v »partnerstvu« z državo (policijo) in v večdejavniskem sodelovanju z drugimi v (lokalni) skupnosti. Pa zopet ne samo to. Tudi samo preprečevanje ustvarja raznolike poglede nanj in različne opredelitve, ki pogosto prinašajo več zmede kot jasnosti v razumevanje same dejavnosti.

Preprečevanje kriminalitete in odklonskosti je vsaka neformalna pa tudi formalna dejavnost (v najširšem smis-

lu), ki jo stori kdorkoli z namenom odpraviti nezaželene posledice ali škodo, še preden bi nastala – torej »ante delictum« (pred nedopustnim dejanjem). S takim razumevanjem »preprečevanja« nihče ni izvzet in nobeno prizadevanje ni spregledano. In prav to je treba poudariti predvsem zaradi tega, ker »prevencija« nikjer ni »normativizirana«, ker ne more biti. Če bi bila, je nekaj povsem drugega. Tudi zato je o njej toliko dilem.

Preprečevanje kriminala in nereda v lokalni skupnosti in soseski je postalo v »community policing« prevladujoče in najpomembnejše sodelovanje ljudi (tudi s policijo) v skupnih prizadevanjih za omejevanje nevarnosti in izboljšanje varnostnega počutja. Toda to je hkrati tudi nadzorovanje in povečana vloga neformalizmov v skupnosti, kar ni brez novih nevarnosti. Preprečevanje kriminalitete postaja zato nova paradigma družbenega nadzorstva, odvisna od mnogih okoliščin z različnimi pomeni, ki jih še ne poznamo dovolj. Zato jih velja tudi pri nas, ko se počasi začinjamo ozirati k soseski in (lokalni) skupnosti – skrbno preučevati, predvsem v njuni povezanosti z (državno) policijo.

1. (Lokalna) skupnost s sosesko in državo

V vsakdanjem svetu čedalje bolj poudarjajo kakovost življenja. Kakovost življenja pa je v marsičem odvisna od razmerij med ljudmi v soseski in od varnosti v lokalni skupnosti. Ne glede na to, kako so razmere med ljudmi formalizirane, in ne glede na to, kako v soseski delujejo »neformalni kontrolizmi«, je stopnja varnosti in brezskrbnosti eno izmed osrednjih vprašanj, ki določa počutje kogarkoli – pa če je še tako individualizirano in čustveno. Kajti dojemanje varnosti je vedno tudi čustveno vprašanje. Že samo iz različnih znamenj neciviliziranosti (po Wilson/Kelling iz leta 1982) in spoznanj sodobne kriminologije okolja je mogoče sklepati tudi na vlogo soseske in lokalne skupnosti in prav tako na (dez)integracijo ljudi, ki tam žive, čeprav samo začasno. Zato razločujemo odklonskost privlačujoča in, po drugi plati, rojevajoča območja, ki niso brez pomena za dogajanja v katerikoli soseski. Iz tega pa izhaja tudi različna obremenjenost posameznih okolij s kriminalom, odklonskostjo in sploh neredom. Zato se vedno velja vprašati, kaj v soseski ali na kateremkoli območju bodisi v fizičnem (geografskem) bodisi socialnem smislu spodbuja nastajanje tako motečih pojavov kot ogrožujočih ljudi. To je gotovo eno izmed ključnih vprašanj vsake kriminalnoproventivne dejavnosti, ki ni samo tehnično vprašanje, ampak je hkrati tudi skrb za ljudi, tam kjer prebivajo. Ranljivost ljudi je vedno največja tam, kjer žive. In prav zato mora sleherna sodobna družba dovoljevati čedalje višjo stopnjo privatizacije in komunitarianizacije tako v nadzorstvu kot pri varstvu in s tem seveda omogočati tudi različnost samovarovanja. Brez pretirane regulacije in vmešavanja v njihovo samoorganiziranost. To navsezadnje sodi tudi v naraščajoče zaupanje v »community oriented« in »problem solving policing«, s katerima ljudje, skupaj s polici-

jo, delijo odgovornost kriminalite v lokalni skupnosti. Policija ne more ne reševati ne preprečevati »kriminalitete brez sodelovanja (lokalne) skupnosti« (Palmiotto, 2000: 114). Položaj, ki se odpira, odkrito nakazuje, da sta soseska in (lokalna) skupnost postali središče policijske dejavnosti v tistem delu, ko je država čedalje bolj odgovorna ne samo za uspešnost svojega delovanja kot organizacije, ampak predvsem v skrbi za ljudi, ki jo vzdružujejo z davki. Ne zato, da bi državo imeli zaradi oblasti, ampak da bi jih branila pred nevarnostjo.

Model »iskanja problemov« zaradi njihovega reševanja v skupnosti in večdejavniško lotevanje (multiagency approach) pa sta proaktivno delovanje, v katero se vključujejo lokalni dejavniki, med katerimi policija najbrž ne more biti na zadnjem mestu. In prav zato bi lahko rekli: »Skupnost ima takšno policijsko službo, kakršno podpira« (Ortmeier, 1999: 120). Ta podpora pa je življenjskega pomena za delo policije v skupnosti in njena uspešnost izhaja iz komunikacij med policijo in skupnostjo. Zato sta (lokalna) skupnost in soseska na kriminalnoproventivnem področju in pri nadzorstveno-varnostnih vprašanjih nekakšno »presečišče« interesov med seboj in državo, ki jo zastopa policija s svojimi dejavniki (pri nas vodje različnih okolišev in drugi – njemu v pomoč).

Obe strani, soseska in država, s svojimi zastopniki v okviru skupne dejavnosti »ugotavljata probleme in odločata, kaj je treba storiti; analizirata vprašanja, rešujeta težave in napetosti s sodelovanjem notranjih in zunanjih dejavnikov in vrednotita dejavnosti, da bi spoznali, ali so sprejete rešitve prinesle pričakovane rezultate« (Nagy, 2000: 34). Soseska in skupnost pa so predvsem ljudje, ki so bodisi povzročitelji bodisi oškodovanci. Zato so predvsem ljudje tisti, ki jim velja pozornost. Po drugi plati pa ne gre zanemariti razpoložljivih sredstev, virov in možnosti za obvladovanje obojega – tako pojavov kot možnih povzročiteljev in seveda predvsem napepljenih dejavnikov, ki ustvarjajo razloge, da ljudje postajajo odklonski. Zato ne pravijo zaman: »Opravljanje policijskih dejavnosti v skupnosti brez reševanja problemov ni opravljanje policijskih dejavnosti v skupnosti« (Jolin/Moose v Robison et. al., 2000: 283). Vendar pa, »Dokler ... lokalna skupnost ni pripravljena na različne načine tudi finančno sodelovati pri reševanju varnostnih problemov v svojem okolju, tudi policija ne more na novo oblikovati svoje podobe« (Dvoršek, 2000: 252).

Kriminal ima, kot vemo že od Durkheima dalje, tudi za sosesko in državo pomembno integrativno vlogo. Represija in samovarovanje, država (policija) in soseska, z roki v roki omogočata razumno in dejavno vzdrževanje družbenega reda. Z delovanjem (lokalne) skupnosti in soseske se tudi državni monopol nad nadzorovanjem in varnostjo in regulatornostjo čedalje bolj osipa. »Statizem« polagoma izgublja na svojem pomenu prav pri vlogi posameznikov v skupnosti predvsem s pozicijo posameznikov nasproti državi, čeprav se vse skupaj vendarle dogaja znotraj državnih struktur. Toda država mora z ustreznimi »dekoncentracijo« policijskih sil omogočati primerno

sodelovanje s sosesko in lokalno skupnostjo. Brez tega ni upati na »partnerstvo« kot novo »filozofijo« – tudi naše policije.

2. Državni paternalizem

Do nedavnega je sleherna sodobna država ravnala s kriminalom in neredom kot nekakšen »lastnik« varnosti, ki druge le s težavo pripušča zraven, če upoštevamo misli Nilsa Christieja – norveškega kriminologa, ki je že pred desetletji zapisal, da je konflikt »kazenske dvojice« sicer njuna lastnina, ki pa si jo povsem lasti država. To vzporednico lahko prilagodimo, vsaj večinoma, tudi za varnost kot celoto, ki jo je močno načel kapitalizem 20. stoletja, ko je prisilil državo, da je začela sprejemati in dovoljevati zasebno, zlasti pa komercializirano varstvo. Ne kakršnokoli. Tudi na sodobni vigilantizem mora pristajati že zaradi tega, ker njene storitve ne morejo dosegati vseh, ki bi jih potrebovali – upravičeno ali ne. Tako je, posebno v drugi polovici 20. stoletja, prišlo do tega, da so poleg državnih pristojnosti začeli pospešeno vpeljevati samonadzorovanje ter samoorganiziranje in samovzdrževanje varnosti:

- z ustanavljanjem, organiziranjem in razvijanjem zasebnih varnostnih organizacij kot samostojnih zasebnolastniških institucij, ki prodajajo nadzorstveno-varnostne storitve in tekmujejo med seboj na varnostnem tržišču;
- s predpisovanjem oz. določanjem obveznega varovanja vseh tistih dejavnosti, ki so ključnega pomena za proizvodnjo ali porazdeljevanje proizvodov in storitev v splošno družbeno korist;
- ne samo z dopuščanjem, marveč s širokim privabljanjem dejavnikov za organizirano prostovoljno in varnostno motivirano delovanje državljanov v lokalni skupnosti in soseski predvsem z namenom preprečevati lastno viktimizacijo, če pa že do nje prihaja, pa za reševanje problemov, ki pri tem nastajajo, bodisi da to poteka s sodelovanjem države bodisi brez nje.

Vendar nobena sodobna država še ne pristaja na to, da bi kateremukoli subjektu možnega nadzorovanja in varovanja dovoljevala popolno svobodo delovanja, in tudi nikoli ne bo. Tega ni mogoče pričakovati, ker je sama in edina odgovorna za vse, kar je v njeni pristojnosti. Zato teh pristojnosti ne more deliti z drugimi v tistem obsegu, kot ga ima sama. Kajti države v državi kratko malo ne more biti. Vprašanje je, kaj je lahko manj od tistega, kar ima, in koliko je lahko tega? In prav s tem v zvezi se kaže njen paternalizem, tako po vsebini kot po obsegu. Njeno pokroviteljstvo je torej nujno, kljub temu, da se v lokalni skupnosti in soseski začneja sklicevati na partnerstvo. Toda to »partnerstvo« pogosto oblikuje po svoji meri, zaradi česar postaja vprašljivo, kar ne pomeni tistega, kar bi v resnici moralo biti in je (to partnerstvo) samo nekaj kar je lahko »mlajši brat« v smislu Orwella. V tem primeru policija **podpira »partnerstvo« zaradi sebe** in ne zaradi drugih – to pa so ljudje, ki iščejo in pričakujejo nadzorstvene-varnostne storitve, kadar jih potrebujejo. To pa je na nekomercialnem

varnostnem tržišču – največji problem, ne samo organizacijski, marveč tudi vsebinski. Kajti z večdejavnim delovanjem v lokalni skupnosti in soseski se razvija določen korporativizem tudi pri preprečevanju kriminalitete in nereda in ustanavlja ter razvija skupnostno varstvo. Toda kritiki sodijo, med njimi zlasti Hughes Gordon, »da to lahko postane strategija za upravljanje podrazreda, s katero se prej ustvarja družbena polarizacija kot pa njena integracija« (Understanding Crime Prevention – Social Control, Risk and Late Modernity, 1998: 101).

Možni moralni avtoritarni komunitarianizem kot stranski produkt večdejavnega in partnerskega delovanja v lokalni skupnosti in soseski **nastaja pretežno zaradi policijskih vplivov**, četudi drugih krajevnih in osebnih možnosti ne gre zavračati. Zato prenekateri sodobni kriminologi in sociologi niso preveč navdušeni nad vlogami soseske pri preprečevanju kriminalitete. Te se tudi pri nas kažejo z dogovarjanjem (na občinskih ravneh) od zgoraj navzdol, marsikaj se močno radikalizira, ustvarjajo se razne polarizacije in s tem možnosti izolacije posameznih skupin (narkomani, migranti, Romi itd.), tako da je v dozdevnem »dobrem« – tudi veliko slabega. Vendar o vsem tem še premalo vemo, da bi lahko postavili primerna stališča, ki bi jih veljalo vsaj nekaj časa upoštevati prav glede preprečevanja kriminalitete in nereda v soseski in lokalni skupnosti. Toda država ima pri teh naših prvih začetkih pomembno vlogo.

Za državljansko sodelovanje v »komunalni prevenciji« so gotovo najbolj pomembni: množičnost, prostovoljnost, samoorganiziranost, kolegialnost, neformalnost, nehierarhiziranost, nepodredljivost, nevezanost itd., torej **lastnosti, ki niso skladne z vlogami državne policije**. Ta se mora, kot represivna institucija, ravnati po povsem nasprotnih »odlikah«, četudi v moderni demokratični družbi. Toda državljanjsko udeležbo pri preprečevanju najbolj omogočajo v zahodnih družbah, ki so tudi najbolj ranljive glede kriminala in nereda. Zato pa mora **država skrbeti predvsem za dvoje**: za formalizirano odzivanje zoper kriminal in za vzdrževanje ustrezne motiviranosti ljudi in njihovo povezovanje v »komunalni prevenciji«. Pri tem pa ima policija največje strateške prednosti, ki izhajajo iz njene organizacijske zasnove oz. strukture, iz poznavanja problematike, iz njene strokovne usposobljenosti in iz možnosti partnerstva z drugimi na najrazličnejših ravneh – od spodaj navzgor. Zato vprašanje: ali je njen paternalizem, četudi v »partnerstvu« z drugimi, upravičen in nujen? In če ni, ali ni potem potrebna drugačna (tudi) pravna ureditev (naše) policije (tudi) v lokalni skupnosti na način, da se »paternalizem« dejansko pretvori v »partnerstvo«? Zato je s partnerstvom podobno kot z demokracijo: nista dobra, ampak boljšega še ne poznamo.

3. Pomen »prostora«

Prostor je najpomembnejša sestavina opravljanja policijske dejavnosti. Vse se dogaja v prostoru. Na prostor se navezuje

vsako človeško ravnanje, človek že od nekdaj deluje v prostoru, v njem živi in si ga prilagaja za vse, karkoli počenja. Zato se s prostorom, iz različnih zornih kotov, ukvarja večina znanosti in praktičnih dejavnosti. Tudi **človeška odklonskost se povezuje s prostorom** in kriminalni svet pogosto izrablja prostorske ugodnosti za najrazličnejšo kriminaliteto. Prostor išče zaradi njegove ustreznosti in primernosti in s prostorom ter s priložnostmi v njem prihaja do cilja. Prostorske razsežnosti zato niso samo v središču pozornosti tehničnih, ekoloških, geografskih, naravoslovnih in podobnih disciplin, ampak tudi vedenjskih, predvsem pa kriminoloških, kriminalističnih, socioloških in drugih.

Znanosti, ki se ukvarjajo s kriminalom in odklonskostjo, neredom in neminom ter drugimi pojavi **razločujejo različna prostorska območja**, pri čemer se tako dojet prostor vedno povezuje tudi s časom in socialnim razločevanjem ljudi, ki v nek prostor prihajajo ali tam živijo. Vsako še tako vsakdanje nadzorovanje in varovanje se vedno dogajata v določenem prostoru; prostor je obema najpreprostejša možnost določanja pristojnosti, ki jih je treba zagotavljati. Vse drugo je dosti bolj zamotano, nepredvidljivo, nenadzorljivo in neuspešno. Fizično okolje je zato v središču pozornosti nadzorstvenih in varnostnih dejavnosti, tako čisto telesnih kot visoko tehnoloških.

Prostor že po svoji naravi, konfiguraciji, prostorsko intenzivnih dejavnostih v njem, z urbanizacijo, prometom, po lastnostih prebivalstva itd. določa, kako je treba v njem opravljati nadzorstvene in varnostne naloge; opredeljuje dejavnike, vpliva na izvajanje nalog ter deluje na vrste nadzorovanja (npr. policijski, opazovalni, prometni, mejni in drugi okolišji). Prostor vpliva na različnost nadzorstvenega (policijskega) in varnostnega delovanja. Prav tako ni brez pomena za zasebnost na njem ali v njem, kar mora upoštevati sodobno nadzorstvo. **Urbani in ruralni prostori se med seboj razločujejo** glede na vrste in oblike ter na vsebino posameznih ali masovnih pojavov, ki se na njih dogajajo. S tem pa je pogosto že vnaprej določeno, kaj je javno, kaj zasebno in kaj povsem vmesno ali hibridno. To ločevanje deluje na odkrivanje in nadzorovanje, na varovanje in tudi na procesiranje določenih dogodkov in ljudi. Dosti javnih prostorov (ali krajev) je docela privatiziranih, in narobe, veliko zasebnih prostorov se uporablja povsem javno in masovna zasebna lastnina ustvarja razmere za nove oblike nadzorovanja in varovanja (glej več o tem: Trevor/Newburn: *Private Security and Public Policing*, 1998).

Zato **nadzorstvo in varstvo opravljata svoje naloge predvsem po teritorialnem načelu**, ne glede na to, kako velik in kakšen je prostor. Ker pa država ne more obvladovati »prostorov« po potrebah njihovih lastnikov – dovoljuje privatizacijo in s tem komercializacijo in ekonomizacijo. To pa je razlog za nastajanje različnih težav in zmede v določanju, kaj naj kdo počenja, kakšne so njegove pristojnosti, kako reševati nasprotja interesov in koliko naj se država s svojimi mehanizmi upira naraščanju zasebnosti oz. koliko in kaj naj mu prepušča, da ne

bo preveč v njeno škodo. In prav zato so nastale različne teorije pojasnjevanja sodobnega soobstajanja »državnega« in »zasebnega«, ki utemeljujejo razloge za prenašanje nalog od države na zasebnost. To pa so predvsem teorije: teorije fiskalnega pritiska, strukturalistična oz. pluralistična teorija, ekonomska in komplementarna ali teorija mlajšega partnerstva. Te teorije sicer ne zadevajo samo »prostora« kot fizično okolje, v katerem se kaj dogaja, ampak upoštevajo tudi ustrezno družbeno nadgradnjo, umeščeno v katerikoli prostor. Zato je treba razumeti, da se je zanimanje za prostorsko porazdeljenost kriminalitete začelo že s Queteletom in Guerriem in prek kartografske šole visoko delinkventnih con v Chicagu obdržalo do današnjih dni (s kompjuterizacijo informacij).

Na prostor se navezujejo tako odkrivanje kot preprečevanje pojavov in obravnavanje ljudi. Ugotavljanje prostorsko-časovne porazdelitve omogoča tudi napovedovanje. Napovedovanje ali pričakovanje dogajanj pa narekuje preprečevanje – torej dejavnost odpravljanja vseh tistih okoliščin, ki šele bodo pripeljale do posledic. To pa je lahko tudi reševanje problemov s sodelovanjem »neformalnega skupnostnega nadzorovanja« – spet v določenem prostoru, ki vsebuje najrazličnejše dejavnosti – med katerimi je gotovo najbolj oprijemljiva »situacijska prevencija«, s katero je Clarke že zdavnaj razvil svojo izredno uporabno teorijo, kot najboljše napotilo za prakso. Z njo je mogoče upati na boljše »vzdrževanje reda, odkrivanje in reševanje problemov ter porazdeljevanje storitev« (pisci v Robinson, A. L. et. al: 2000 : 282). Pri vsem tem pa se daje največ poudarka »žariščem kriminala« (hot spots) ali fizičnemu prostoru oz. okolju, ki daje možnosti za koncentracijo nadzorstvenovarnostno sumljivih ljudi in dogodkov. **Obvladovanje prostora je torej osrednje vprašanje** ne samo za nadzorovanje, ampak tudi za preprečevanje odklonskosti.

4. Opravljanje kriminalno-preprečevalnih dejavnosti

Pri ukvarjanju s kakršnikoli odklonskim, nemoralnim, asocialnim in sploh motečim in nekoristnim vedenjem je treba, za namen tega pisanja, vnaprej spomniti na dvoje pomembnih okoliščin. Za ravnanje s posledicami, ki so kakorkoli sankcionirane s pravom, imamo določene in pooblašene državne organe in predpisane postopke z natančno opredeljenimi pravicami in dolžnostmi, kaj in kako delati in po čem se ravnati pri obravnavanju (procesiranju) dogodkov in ljudi. Kadar pa ne gre za to, pravil načeloma ni in je vse **prepuščeno diskreciji in selekciji ali »svobodi« odzivanja** (največkrat) na škodo, ki se šele obeta. Če je upravljanje s kriminalom in odklonskostjo »post delictum« že od nekdaj regulirano, je **delovanje »ante delictum« prepuščeno tistim, ki se hočejo s tem ukvarjati.** Ali drugače povedano, preprečevanje odklonskosti je v glavnem nepravno delovanje, toda hkrati povsod zelo zaželeno, nujno, včasih cenejše in dostikrat prijetnejše, če ne kar socialno, samaritansko, pomagalo, svetovalno in seveda povsem nekaznovalno vplivanje na ljudi,

dejavnosti in dejavnike, ki lahko kakorkoli prispevajo k temu, da škode (kakršnekoli) sploh ne bo. In če je, kot pravimo, »represija« urejena, je **preprečevanje** (kriminalna prevencija) **prepuščeno »arbitrarnosti«**. In če je npr. za policijo, tisto, kar počenja s »posledicami«, pogosto visoko strokovna, celo specializirana dejavnost, za kar se posamezniki usposabljujejo dolga leta, je vse, kar počenja pri preprečevanju odklonskosti, pretežno nepoklicno ravnanje, za katero se skoraj nihče ne usposablja specializirano. Ta okoliščina izenačuje policijo s komerkoli, ki se loteva onemogočanja možnosti za nastajanje škodljivih posledic, ne glede na to, ali gre za zasebnost ali za državo.

Za represijo točno vemo, kaj je in kaj od nje pričakovati ter kdo jo predstavlja. Druga plat pa je prav zaradi razširjenosti pričakovanj in najrazličnejših možnosti delovanja povsem nejasna, nedoločljiva in zato močno zamegljena. Toda po drugi plati je **kriminalna** (in z njo povezana) »**prevencija**« **dosti bolj sprejemljiva, demokratična, laična, cenejša** in morda tudi bolj obetajoča in sploh dejavnost prihodnosti. Še posebej zato, ker se s kriminalnim preprečevanjem večina opravi in z večjo uspešnostjo prenaša tudi odgovornost za posledico na oškodovance, medtem ko represija daje poudarek storilcem, vendar šele, če so prijeti. Vemo pa, da nihče ne živi brez kaznivih dejanj (»Nemo sine crimine vivit«).

Represija se torej s pravnoformalnim določljivim številom državnih dejavnikov na drag način ukvarja z odkritimi povzročitelji predvsem zaradi njihovega kaznovanja, medtem ko se »prevencija« trudi zatreti škodljivost že v zametku. Represija države se odziva predvsem na dejanja in njihove povzročitelje, preprečevanje pa se ukvarja predvsem z možnimi oškodovanci, ki jih je veliko več od osumljenih. Ker je tako, je **posledice mogoče prešteti, tehtati, meriti, primerjati** in še kaj, navsezadnje pa tudi **izračunavati**, koliko kaj stane na posamezno enoto, kar je za preprečevalno delovanje povsem nemogoče. Zato imamo o odkriti kriminaliteti policijske, državno-tožilske, sodne, penitenciarne in druge statistike, o »kriminalnem preprečevanju« pa nič, zaradi česar se zdi, da je preprečevanje bolj retorika in mit kot pa dejanskost, četudi jo vsi še tako poudarjamo.

Preprečevanje, zlasti sankcioniranje vedenjske odklonskosti je povsod po svetu **neopredeljeno naloženo tudi policiji**. Verjetno bolj kot kateremukoli drugemu državnemu organu. Zato se policija pojavlja kot eden najbolj pomembnih odklonskost preprečevalnih mehanizmov, kar pri nas izhaja že iz njenega »lex specialis«. Toda v njem je »represija« urejena do podrobnosti tudi s pooblastili za izvršitvene predpise, medtem ko je »preprečevanje« v policijskem zakonu le – beseda, četudi večkrat zapisana. Vendar samo to in nič več. Podobno je tudi drugod po svetu. Tudi »filozofiranje« o »community policing« in s tem »problem solving« in še kaj, je predvsem delovanje pred posledicami, ki se prodajata kot »partnerstvo« v soseski in lokalni skupnosti. To pomeni, da se z omejevanjem kriminala in odklonskosti lahko ukvarja

nedoločeno število posameznikov in organiziranih skupin, ki lahko, vsak po svoje in združeni skupaj, prispevajo k onemogočanju in odstranjevanju domnevnih preddeliktualnih situacij, ki bi šele v prihodnosti privedle do kaznivih posledic.

Oškodovanci (žrtve) postajajo osrednja možnost kakršnegakoli »preprečevanja« in zato objekt tovrstnih prizadevanj (kogarkoli) v skupnosti. Tudi zato je **preprečevanje dosti bolj proaktivno delovanje kot pa »represija«** državnih organov, ki pretežno čakajo na sporočila o posledicah – ko so že tu. Vendar sta za »prevencijo« osrednjega pomena komunitarizem in voluntarizem, medtem ko sta za »represijo« značilna etatizem in juridizacija. Zato vpeljevanje sodobne policije v kriminalno preprečevanje »zahteva spreminjanje policijske organizacije same« (Correia, v Glensor et. al.: Policing Communities, 2000: 80) in se ne zadovoljuje s kozmetičnimi popravki v najnižjih enotah kot pri nas s »Projektom policija«.

5. Oškodovanci – viktimizacija v soseski

Oškodovani s kriminalom, ki jih imenujemo tudi žrtve, so druga stran kriminalnih dvojic, ki glede na zgodovinski razvoj ravnanja z obema nosilcema pojava, nimajo enake teže. Se pač dogaja, da sta v **ospredju pozornosti kazenskega pravosodja predvsem storilec in njegovo kaznivo dejanje**. Za žrtve povsod zmanjkuje ne samo časa, marveč tudi razumevanja – za njihove bolečine, stiske, težave ter škodo, ki jim je bila prizadeta. Četudi so pričakovali, da bo z razvojem žrtvoslovja ali viktimologije prišlo do hitrejšega upoštevanja vloge oškodovanca tudi v kazenskem postopku, se to ni zgodilo. Morda nekatere novejšie spremembe vendarle kažejo na ugodnejši položaj »žrtev«, toda vse skupaj še vedno ni tisto, kar bi bilo potrebno za doseg enakovrednejšega položaja obeh v »kazenskem paru«.

Povsem drugačen pa postaja položaj »žrtev kaznivih dejanj, ko gre za nepravno ravnanje s kriminalom in neredom, oz. ko se človeštvo začne ukvarjati s kriminalom, ne po posledicah, ampak pred njimi. To je takrat, kadar se kdorkoli loteva različnih preprečevalnih dejavnosti. Takrat je povsod osrednjega pomena – žrtev kaznivega dejanja. Morebitne žrtve odklonskosti imajo prednost tedaj, ko sploh še ni storilca in ne dogodka – to je pri preprečevanju. Pri tem gre seveda za možne žrtve, kajti za prave žrtve je že prepozno, razen takrat, kadar gre za »ponavljanje vloge žrtve«, oz. za recidivizem v viktimizaciji, za predestinirane žrtve ali kakšno drugo temu ustrezno tipologijo, ki jih v viktimologiji ni tako malo. Z žrtvami po dejanjih pa se ukvarjajo drugi mehanizmi in ne država (razen izjemoma). Svetovanje, pomoč in še marsikaj jim omogočajo predvsem dobrodelne, samaritanske, socialne, zdravstvene in druge organizacije. Pri nas velja zlasti omeniti »varne hiše« za ženske in otroke iz nasilniških okolij.

Možni oškodovanci oz. žrtve pa smo lahko vsi, ki v z različnih okoliščinami, največkrat tudi z lastnim prispevanjem,

postanemo »druga plat kriminalne dvojice« in smo potisnjeni v vlogo, ki si je ne želimo. Zato je **različnost preddeliktualnih stanj neskončna** in se kaže v vsakdanjem življenju slehernika tako doma, na poti v službo, oz. kjerkoli je in kadar koli nudimo možnosti drugim, da nas prizadenejo.

Soseska in lokalna skupnost imata sicer omejene možnosti za upiranje kriminalu in neredu. Toda s **samovarovanjem in drugimi, tudi komercialnimi oblikami varovanja, je mogoče marsikaj preprečiti**, četudi brez države in vpletanja njenih mehanizmov. Soseska in lokalna skupnost najbrž nimata dosti opraviti z organiziranim in nadnacionalnim kriminalom, gospodarskim kriminalom, s korupcijo in pranjem denarja, z državno in strukturno kriminaliteto, ugrabitvami in terorizmom ter še čim, ker to zahteva specializirano in visoko strokovno državno posredovanje z rabo posebnih operativnih metod in sredstev. Vendar obema ostane vse tisto, kar neposredno zadeva ljudi v vsakdanjem življenju in njihovem sobivanju na določenem območju, kjer se tudi »iz dneva v dan« srečujejo in sami sebi ustvarjajo razmere in priložnosti, ki napeljujejo k najrazličnejšim vrstam oškodovanja – od nasilniškega do premoženjskega.

Ker **kriminal izbira žrtve po svojih izhodiščih**, bodisi »poklicno« bodisi »priložnostno« in ker je le redkokdaj mogoče zanesljivo predvidevati, kdo bo žrtev, se moramo na to pripravljati vsi, odvisno od tega kakšne priložnosti nudimo za lastno »viktimizacijo«. Teorije in spoznanja o branljivem prostoru (defensible space), o razbitih oknih (broken windows), necivilnosti (uncivilities), o kriminalnih žariščih (hot spots), o skupnostni neformalni kontroli, o iskanju problemov in njihovem reševanju, spoznavanju škodljivih posledic in o omogočanju dosegljivih blagodejnih namenov, ugotavljanju privlačnosti in prikladnosti ciljev z njihovo ranljivostjo, ob nizki stopnji tveganja, o krajevnih in časovnih variacijah pojavov, o mobilnosti prebivalstva, upravljanju različnosti, o možnosti prisluhniti in pomagati ljudem itd., tja do (so)finansiranja kakšnih dejavnosti, ozaveščenosti ljudi, vključno z organiziranjem samovarovalnih skupin (moderni vigilanizem) in še **marsikaj, prihaja v poštev za omejevanje kriminala in nereda** in za ozaveščanje možnih žrtev v soseski in lokalni skupnosti. Že Rimljani so rekli: »Adversus periculum naturalis ratio permittit se defendere« (Naravni razum dovoljuje, da se branimo v nevarnosti).

In prav v tem gre iskati motiviranost za preprečevalne dejavnosti v lokalni skupnosti in soseski. **Vsi smo možne žrtve**. Vendar se je tega treba zavedati, se zato izobraževati in usposablјati, pri tem sodelovati in prevzemati odgovornost, se organizirati in načrtovati, nenehno preverjati storjeno in se prilagajati razmeram, ki jih nakazujejo: število pojavov, njihova pogostnost ter vzročnost in nevarnost.

S tem pa se **pozornost od storilcev obrne k možnim žrtvam**, ki so v soseski dosti bolj dosegljive, uporabne, sodelujoče in prikladne kot njihova nasprotna stran, ki je največkrat

ni mogoče identificirati brez škodljivega stigmatiziranja in morebitnega potiskanja v obrobnost. Tudi policija najlaže sodeluje z žrtvami, potem ko »spozna vzorce viktimizacije« (Glensor et. al.: v Glensor et. al.: 2000: 160).

6. Preprečevanje kriminalitete – dileme

O tistem delu upravljanja s kriminalom in odklonskostjo, ki se dogaja v fazah »ante delictum«, še zdaleč ni toliko znanja, teorij, spoznanj ter praktičnih napotkov kot pri »represiji«, **ki je hkrati tudi normativizirana** dejavnost, sankcionirana ter porazdeljena na posamezne mehanizme, tako da v vsakem vedo, kaj smejo in kaj ne. Hkrati pa je danes »represija« visoko strokovno in pogosto izredno specializirano delovanje, ki obvladuje najrazličnejša znanja, med katerimi je pravo le eno izmed njih, čeprav verjetno najpomembnejše. Preprečevanje kriminala in nereda, ki ga narekujejo zahteve v soseski in lokalni skupnosti pa je v glavnem laično, prostovoljno in po možnosti skupinsko organizirano upiranje različnim, za ljudi škodljivim dogodkom, pojavom in posameznikom. Ni mogoče reči, da tudi to ne potrebuje ozaveščenosti, znanja in sposobnosti, vendar je **predvsem odvisno od motiviranosti** – četudi zaradi strahu pred kriminalom.

Ta »pomanjkljivost« kriminalnega preprečevanja je očitna na vseh ravneh, od strokovno-znanstvenih in družbeno-političnih do materialno-finančnih. V glavnem pa je preprečevanje kriminalitete odvisno od zmogljivosti »lokalnih virov« in zaupanja v »karizmatične« vodilne posameznike, s katerimi se dejavnost največkrat sploh začne in – pade. To začasnost potrjuje večina lokalnih preprečevalnih programov po svetu, ki so pogosto bolj »muha enodnevnica« kot pa stalnica z določenimi ljudmi, njihovo dejavnostjo, preprečevalnimi tehnikami in strategijami, ustreznimi samoregulacijami, prilaganjem preprečevalnega dela ustrezni tehnologizaciji in še čem, kar je največkrat odvisno od ocene stanja, razpoložljivih metod in sredstev, predvidevanja ali napovedovanja itd. Vse to pa je treba nenehno prilagajati vsebini ter izmenično uporabljati primerno času in lokacijam.

Omejevanje kriminala in nereda v lokalni skupnosti in soseski ima zaradi različnih razmer **omejen domet**, ki ga je mogoče uresničevati predvsem pri konvencionalnih, tradicionalnih, zlasti klasičnih in z njimi povezanih pojavih. Domet, ki ga prav tako določa že majhnost območja (prostora) z infrastrukturo, pa vendarle omogoča številna razvrščanja lokalnih preprečevalnih dejavnosti, pogosto tudi naravnanih k različnim ciljem. Zato ločujemo: primarno, sekundarno in terciarno prevencijo; posredno in neposredno; poboljševalno in kaznovavno; pa namenjeno žrtvam in storilcem kaznivih dejanj. Poznane so aktivne in pasivne možnosti, pravne in fizične, in od storilca k žrtvi naravnane in diferencirane, niansirane ter strokovno učinkovite, situacijske, večdejavnistiške in skupnostne (Hughes/Beck, 1998); kazensko-pravne (neuresničljiv cilj in skoraj pozabljena generalna pre-

vencija z razločkom od specialne); razvojne ter spet skupnostne (Tonry/Farrington, 1995 v Meško, TiP, 37 (2000) 4, s. 716-727). Fattah med usmerjenostjo k ciljem posebej našteva nekatere posebnosti, ki niso toliko konvencionalne kot doslej našteje. To pa so: kriminalna žarišča v najbolj obremenjenih geografskih okoljih, posebej izbrane in najbolj ogrožene žrtve, odpravljanje recidivne viktimitete (ponavljanje oškodovanosti s kriminalom) ter pozornost specifičnim dejanjem (Fattah 1999: 120-149) itd., tja do situacijskega, socialnega in kombiniranega preprečevanja (Graham v Fattah, s. 140). Med vsemi možnostmi preprečevalnega delovanja je **največji poudarek na »situacijski prevenciji«** s Clarkovimi šestnajstimi tehnikami, katerih namen je povzročiti storilcem več truda, povečati tveganje za njihovo prijetje, jih prikrajšati pri dobičku in odpraviti oz. zmanjšati možnosti opravičila. Velik poudarek v katerikoli soseski imata tudi »branljiv prostor« in »kriminalna prevencija z oblikovanjem okolja«.

Toda preprečevanje kriminalitete ustvarja tudi **neresljive dileme**, kljub prednostnim pred represijo. Kajti pri preprečevanju gre večinoma za pravnoformalno neurejeno delovanje. Kljub uporabnosti velike količine multidisciplinarnega znanja je v njej vendarle večina povsem laičnega, skupnostnega »common sense (zdravorazumskega)« delovanja. To pa lahko ustvarja splošno nezaupljivost, strah, ogroženost, potrebo po »družbi za obzidjem«, po avtoritarnem komunitarianizmu in varnih mestih kolikor ne zahteva celo »vojne proti kriminalu« (ZDA). To pomeni izredno možnost ogrožanja človekovih pravic in državljskih svoboščin in poseganje vanje. Pri tem sploh ni treba, da gre za storilce, ampak predvsem za možne žrtve, **ki to sploh še niso, ker se le domneva, da bodo**. Zaostrovanje preprečevanja napeljuje k »premeščanju kriminala« drugam (iz ene soseske v drugo), ustvarja stransko škodo (strah, vlaganje v varovanje itd.), spodbuja različne negativne namene (motivira nasilniško odzivanje, oboroževanje in nošenje orožja itd.). V mestih nastajajo nekakšni »cordon sanitaire«, s katerimi se »pošteni« državljski varujejo pred kriminalom in nasiljem. Skratka, tudi v kriminalnem preprečevanju je lahko dosti zla in nesprejemljivega. Zato se od starih in tradicionalnih obrambnih tehnik polagoma začnemo obračati v nove smeri, podprte z novimi spoznanji raziskovalnega in teoretičnega dela sodobne kriminologije in viktimo-logije. Pri tem pa od vzročnosti, kot najbolj problematične plati pojasnjevanja kriminalitete, začenjajo dosti bolj poudarjati pomen konkretne motivacije, kot bolj otipljivega in racionalnega dejstva za nastanek posledice. In prav **situacije sprožajo kriminalna hotenja**, zaradi katerih ima ta prevencija na strani žrtev prednost v lokalni skupnosti in soseski.

7. Pričakovanja

Will Durant pravi: »The future never just happened, it was created« (Prihodnost se nikoli ne zgodi kar tako, ampak je ustvarjena) kar velja upoštevati tudi v današnji pluralistični in informacijski družbi, ko po svetu od soseske in lokalne skup-

nosti pričakujejo, da bosta ob razmeroma nezadostnem porazdeljevanju policijskih storitev v prid državljanom, tudi sami več storili zase, ker država ne more bolje varovati svojih pripadnikov. Toda to pričakovanje je lahko močno dvomljivo in terja poglobljanje in razširjanje »nadzorovanja« kot dejavnosti, ki jo večinoma vendarle odklanjamo, kljub morebitni prednosti, ki nam jih prinaša v zvezi z varnostjo. Kajti **preprečevalna dejavnost v soseski je** načeloma predvsem nenehno **proaktivno nadzorovanje neformalnih primarnih in sekundarnih skupin**, in to v okolju kolikor toliko med seboj blizkih in enakih ljudi. Če pa se to počne skupaj s policijo, potem se moramo vprašati, koliko »nadzorovanja« si sploh želimo, kdo naj nadzoruje in predvsem za koga? To ni samo teoretično in akademsko vprašanje, marveč izhodišče za razumevanje in ustvarjanje odnosov med ljudmi v soseski in lokalni skupnosti, ki morata hkrati ohranjati visoko stopnjo zasebnosti. Zasebnost pa je na začetku tretjega tisočletja najbolj spoštovana in varovana vrednota. Vdiranju v zasebnost se vsi upiramo, še posebno, kot so rekli Rimljani, če »Finis sanctificat media« (Cilj posvečuje sredstva). Cilji pri preprečevanju kriminala in nereda so jasni. Tega pa ne moremo trditi za sredstva, niti za nedoločljive dejavnike, ki se lahko vpletajo v preprečevanje, največkrat v smislu »common sense« in brez prava – torej večinoma nepravno. To je gotovo temeljna **dilema, ki jo sproža preprečevalna dejavnost modernega vigilantizma**. Tega, v nasprotju s preteklostjo, podpira sama – država. Zato ne ugotavljajo zaman: »Skupnostna varnost (community safety) postaja druga strategija za upravljanje podrazreda in bolj ustvarja družbeno polarizacijo kot njeno integracijo« (Hughes, 1998: 101), pogosto tudi zaradi oblasti. In »ni hujšega strupa, kot je oblast nad drugimi ljudmi« je zapisal Maksim Gorki (Iskrica, Delo, 29.3. 2001: 20).

Opravljanje policijskih dejavnosti v skupnosti, o kateri je gotovo pričakovati največ spoznanj in možnosti za odkrivanje, preprečevanje, zatiranje in onemogočanje negativnih pojavov in motečih posameznikov, **zahteva različne organizacijske prilagoditve** z usposabljanjem, vodenjem, pospeševanjem in sodelovanjem sposobnih in motiviranih ljudi. Prav tako potrebuje večdejavništvo, partnerstvo in dovršene oblike vključevanja v skupnost s sprotnim analiziranjem in sporazumevanjem v demokratičnem vzdušju. »Policing« strategija 21. stoletja pa se nagiba k tovrstnim dejavnostim v lokalni skupnosti in soseski **z navzočnostjo ljudi v prid ljudi**, pri čemer država sodeluje in pomaga in je samo – dejavnik med drugimi, ki si ne lasti prednosti, ampak je morda le še »primus inter pares« (prvi med enakimi).

Preprečevanje je edinstvena in pomembna značilnost »modela opravljanja policijskih dejavnosti v skupnosti« še posebno zato, ker se vsa prizadevanja lahko izvajajo čimprej in čim bolj intenzivno, neposredno in brez posebnega administriranja, največkrat povsem osebno in laično ter pogosto tudi brez vmešavanja države. To pa mora »community policing« sprejemati kot koncept oz. strategijo svojega dela in sicer brez sumničavosti in nezaupanja ter vseh tistih lastnosti, ki jih za

policijo obsega Niederhoferjev sindrom že izpred desetletij. Zato pa se predvsem **od države pričakuje največ bistvenih sprememb in prilagoditev**, ne samo na najnižjih ravneh, ampak v vseh organizacijskih stratifikacijah. To pa se pri nas s »Projektom policija« ni zgodilo – pa bi se moralo, če naj bi sledili najnovejšim trendom današnjega v (bližnjo) prihodnost usmerjenega državnega policijskega delovanja. Tako pa je »preprečevanje« postalo predvsem »slogan« brez potrebnih vrednostnih in organizacijskih sprememb ter brez posebnega vpliva na drugačno policijsko kulturo (ne subkulturo).

Državljanstvo samovarovanje je pretežno prostovoljno ukvarjanje z nadzorstvenimi in varnostnimi (preprečevalnimi) vprašanji, ki formalno sicer sodijo tudi v pristojnost državnih organov – predvsem policije. Toda modro jih je prepuščati v obravnavanje socialnemu okolju, v katerem se dogajajo, in čedalje manj mehanizmom zunaj njih – zlasti, če gre za situacije »ante delictum«, v katerih je policija večinoma nemočna in njene »intervencije« nezaželjene, odtujene in predvsem pravnoformalno – dvomljive. Gre torej za »citizenizacijo kriminalne kontrole«, državljansko nadzorovanje kriminalitete s »strategijami responzibilizacije«, strategijami prevzemanja odgovornosti (Hughes, 1998: 84), kar gotovo ni preprosto, niti trajno.

Zato ima tudi **preprečevanje, podobno kot represija, svoj domet**, od katerega ni mogoče pričakovati spektakularnih dosežkov, četudi je še tako utemeljeno z znanstvenimi spoznanji in priporočili. Ponuja se kot alternativa zgubljenim iluzijam zastraševanja s kaznovanjem. Zato se tudi naslanja na žrtve v kriminalnem paru s prenekaterimi »futurističnimi« scenariji, ki jih velja pozorno verificirati v posameznih družbenih razmerah in socialnih okoljih.

Prispevek končan 30.03.2001

LITERATURA:

1. Anžič, A. (1997). Nadzorstvo kot oblika in vsebina odnosov med državnim in zasebnim varstvom. **Zasebno varovanje in zasebna detektivska dejavnost**. Zbornik, Ljubljana VPV—, s. 67-85.
2. Dvoršek, A. (2000). Nekateri (kriminalistično)strateški vidiki delovanja slovenske policije. **Varstvoslovje** 2/3, s. 249-254.
3. Fattah, E. (1999). Some reflections on crime prevention strategies in large metropolitan centres of the 26 st. century. **European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice**. 7/2, s. 130-149.
4. Ferreira, B. R. (1996). The use and affectiveness of community policing in a democracy. V Pagon, M.: **Comparing Firsthand Knowledge with Experience form the West**. Ljubljana VPV—, s. 139-148.
5. Glensor, R. W., Carreia, M. E., Peak, K. J. eds. (2000). **Policing Communities**. Los Angeles, Roxbury Publishing Company.
6. Hughes, G. (1998): **Understanding Crime Prevention**. Philadelphia, Open University Press.
7. Kertész, I./Szikinger, I. (2000). Police in a society in transition **European Journal on Criminal Policy and Research**. 8/3, s. 271-300.
8. Meško, G. (2000). Pogledi na preprečevanje kriminalitete v pozno modernih družbah. **Teorija in praksa**. 37/4, s. 716-727.
9. Mitar, M. (1995). Buzanov pristop k vprašanju varnosti v sodobni družbi. **Revija policija**. XIV/1-3, s. 132-140.
10. Nagy, R. A. (2000). Improving the Quality of life. **The Police Chief**, 1967, 4, s. 33-44.
11. Ortmaier, P. J. (1999). Rukovođenje policijam usmjereno na suradnju sa zajednicami (prevod). **Zbornik**, 2-3, s. 120-126.
12. Palmiotto, M. J. et al. (2000). Training in Community policing. **Policing: An International Journal of Police Strategies – Management**. 23/1, s. 8-21.
13. Peak, K. J./Glensor, R. W. (1999). **Community Policing – Problem Solving**. Upper Saddle River, Prentice Hall.
14. **Pravila policije** (2000). Ljubljana, MNZ.
15. Robinson, A. L./Chandek, M. S. (2000). Philosophy into practice? Community policing units and domestic violence victim participation. **Policing: An International Journal of Police Strategies – Management**, 23/3, s. 280-302.
16. Robinson, C. et al. (1994). **Police in Contradiction – the Evaluation of the Police Function in Society**. Westport, London, Greenwood Press.
17. Zalar, B. (1997). (Ne)legitimnost privatizacije državnega aparata prisile. **Zasebno varovanje in zasebna detektivska dejavnost**. Zbornik, Ljubljana, VPV—, s. 37-56.
18. Ziembo-Vogl, Meško, G. (2000). Conceptualizing the ethical aspects of community policing's inception and practice. V Pagon, M.: **Ethics, Integrity and Human Rights**. Ljubljana, VPV—, s. 523-536.

Prevention of crime in local community

Janez Pečar, L.L.D., Professor of Criminology, Rozmanova 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

Prevention of crime and disorder is an informal control which is exercised by both individuals and groups as well as by the state agencies, even before any damage has been caused. In this way, crime in local community and neighbourhood plays an important integrative role. Since the police are not any longer the only factor of control and protection, they have to consent to diverse forms of self-protection, either commercial or on a voluntary basis (vigilantism). In order to prevent crime, it is therefore most appropriate for the police to get linked on the situational basis with other »partners«. Situational dimensions are namely of crucial importance for the rise of new phenomena as well as for their control by detection and prevention. As prevention of crime is mainly focused on potential victims, diverse theories and perspectives regarding the repression of crimes have emerged as well as new dilemmas and expectations. Crime prevention has always had a limited scope, although situational crime prevention appears to be so far the most promising. Consequently, policing local community requires a lot of organisational and other kind of adjustment, which is basically beneficial to people and does not serve only the goal of improving the efficiency of the police.

Key words: neighbourhood, (local) community, the police, crime prevention, state, area, victims

UDC: 343.85 : 316.334.54